

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изходящ №	дата 201 г.
Входящ № 834	дата 23.09. 2016
София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17 тел.: 02/ 979 29 98 ; факс: 02/ 870 21 91	

1

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р **ЕВГЕНИЯ ИВАНОВА КАЛИНОВА**,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
Исторически факултет, Катедра „История на България“,

за научните трудове на **гл. ас. д-р ИРИНА ГЕОРГИЕВА ГРИГОРОВА**,
участник в конкурс за академичната длъжност „доцент“
в област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2. 2. История и археология,
научна специалност „История на България“,
обнародван в „Държавен вестник“, бр. 46 от 19. 05. 2026 г.

Информация за конкурса:

Конкурсът за академичната длъжност „доцент“ е обявен за нуждите на секция „Съвременна българска история“ към Института за исторически изследвания при БАН. Спазени са предвидените законови срокове и процедурни изисквания. Единствен участник в конкурса е гл. ас. д-р Ирина Григорова.

Кратка информация за кандидата:

Ирина Григорова е възпитаник на Езикова гимназия „Йоан Екзарх“ във Враца. През 2002 г. завършва специалност „История“ в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. В същия факултет през 2003 г. придобива и магистърска степен по Съвременна обща история, а от следващата година е докторант по Съвременна българска история в Института за исторически изследвания към БАН. През декември 2008 г. Ирина Григорова защитава докторска дисертация на тема „Българо-френски отношения по време на президентството на генерал дьо Гол (1958–1969 г.)“ (публикувана от издателство „Албатрос“ през 2009 г.). Нейната академична кариера е в Института за исторически изследвания, като от 1 април 2009 г. е научен сътрудник II степен, а от 1 октомври 2011 г. до момента е главен асистент.

Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност:

Гл. ас. д-р Ирина Григорова е представила пълна и добре оформена документация за участие в конкурса. Според отразеното в нея, д-р Григорова отговаря на всички задължителни условия по чл. 24 на ЗРАСРБ. Тя има образователна и научна степен „доктор“, а стажът ѝ в академичната сфера е над 17 години (т.е. много повече от изискваните две години, видно от приложеното удостоверение от Института за исторически изследвания при БАН). От приложената справка за изпълнение на минималните изисквания на БАН за заемане на академичната длъжност „доцент“ е видно, че Ирина Григорова не само ги изпълнява, но и в пъти ги надхвърля (така в раздел Г „Публикации“ при изисквани 200 т. тя има 760, а в раздел Д „Цитирания“ вместо нужните 50 има 810 т., макар и да има допуснати някои неточности).

Ирина Григорова участва в конкурса със самостоятелен монографичен труд – „България във външната политика на Франция по време на Студената война“. (София, АИ „Проф. М. Дринов“. 2026, 292 с. ISBN 978-619-245-624-5). Той съответства на предмета и обхвата на обявения конкурс и не повтаря темата на докторската дисертация.

В допълнение към монографията кандидатката представя още 35 статии и студии, които са извън публикациите за придобиване на докторската степен. От тях пет статии и пет студии са публикувани в реферирани и индексирани списания („Revue des études sud-est européennes“, „Исторически преглед“, „История“, „Bulgarian Historical Review“); 19 статии и четири студии са в нереферирани списания с научно рецензиране и редактирани колективни томове. Важно е да се отбележи, че научната дейност на Ирина Григорова е концентрирана в по-голямата си част върху проблемите на съвременната българска история, което отговаря на профила на обявения конкурс.

Мнение за представените научни трудове на кандидатката:

Гл. ас. д-р Ирина Григорова се представя с научна продукция, която е по тематиката на обявения конкурс. Спазено е законовото изискване за публикуван хабилитационен труд, различен от дисертационния. Това е „България във външната политика на Франция по време на Студената война“ – монография с общ обем 292 с., вкл. приложение, библиография и резюме на английски език. Тя е плод на сериозната издирвателска дейност на авторката в

дипломатическите архиви на българското и френското министерство на външните работи, както и на богатите фондове на Централния държавен архив на Република България. За първи път в научно обръщение са въведени голямо количество архивни документи, които позволяват детайлно реконструиране на френската политика по отношение на Източна Европа и на мястото на България в нея. Това и като подход, и като резултати има приносен за българската историография характер и заслужава висока оценка.

Архивната документална база е допълнена с важни корпуси публикувани документи (напр. „Documents Diplomatiques Français. Paris: Ministère des Affaires étrangères. 2006.“) и със значителен брой електронни ресурси (български и френски), сред които бих открила дигитализираните броеве на в. „Льо Монд“, определен от Ирина Григорова като „най-информираната медия в страната по отношение на френската външна политика“. Авторката „стъпва“ и върху впечатляващ брой заглавия на научна литература на български и редица чужди езици, засягаща в една или друга степен темата на изследването. Отлично впечатление прави стремежът ѝ да издири и прегледа този максимално голям обем публикации, които са и коректно цитирани в монографията.

По отношение на структурата Ирина Григорова е подхождала традиционно, прилагайки проблемно-хронологичния подход, който ми се струва и най-подходящ за подобен тип изследвания. Изложението е разделено на въведение, четири глави, обхващащи съответни периоди от Студената война, като всяка съдържа тематично обособени параграфи, а в края има както заключение, така и епилог. Прави впечатление, че в нито едно от заглавията и в повечето подзаглавия няма посочени години, като вероятно се разчита на историческата осведоменост на читателя. Намирам, че и самите заглавия на главите са твърде многословни и поради това – тромави.

В пространното въведение (с. 9-42) основно място (с. 11-39) заема единственият обособен параграф „Инструментариум на френската външна политика“, който разглежда културната и икономическата дипломация на Франция. Едва след този параграф читателят открива целите, задачите, донякъде – състоянието на френската и българската историография по темата на монографията (без да е ясно открито кой и доколко е изследвал именно мястото на България във френската политика), най-общите характеристики на изворовата база на изследването, както и на избраната структура на изложението. Струва ми се, че за по-бързото ориентиране на читателя в книгата можеше

първо да се структурира „класически“ увод, а след това – въведение с представяне на „инструментариума“ на френската външна политика. В началото на въведението се подхваща голямата тема за периодизацията на Студената война и използваните термини, което е направено твърде схематично и без задълбочаване в историографските дебати. Намирам, че по този начин едва ли е било нужно да се засяга проблемът, а авторката можеше само да посочи термините, които според нея са подходящи за употреба в книгата, а и да аргументира хронологическите граници на изследването, посочвайки дали това са и границите на Студената война. На с. 11 се посочва, че „настоящият текст се концентрира върху отношенията на Франция с Източна Европа и Балканите, най-вече България, по време на Студената война“ и тук трябваше да се изтъкнат причините за избора на тези региони и на България в частност. Всъщност, мисля, че с оглед на заглавието на книгата, България трябва да е изведена на първо място.

В частта от въведението, посветена на „предисторията и приюмите“ на френската външна политика в Източна Европа и конкретно в България, Ирина Григорова дава подробна картина на културната дипломация на Франция най-вече по отношение на България от Възраждането до края на Втората световна война. Доколкото ми е известно, това е първи подобен опит за обхващане на този голям период и бих оценила този опит като успешен – синтезирана е сериозен обем информация от български и чуждестранни изследвания, допълнена с издирени от авторката архиви и дори са направени корекции на някои съществени неточности в публикациите до момента (с. 30). Обърнато е внимание – логично в по-малка степен, на икономическата дипломация, на която авторката се е опитала да даде и дефиниция, но тази проблематика тепърва има нужда от разработване.

Първата глава на монографията има за цел да изясни пътя, по който френската външна политика се адаптира към следвоенните реалности – поне такава е заглавието на главата и то предполага общо представяне на възстановяването на Франция и характеристика на външната ѝ политика като цяло. Всъщност, още в първия параграф разказът е директно за перипетиите около подновяването на дипломатическите отношения с България, като те са проследени в детайли по архивни документи, но за съжаление, без нужния исторически фон както в България, така и във Франция и без авторката да обясни задълбочено какви са интересите на Париж на Балканите непосредствено след войната. Липсват и някои съществени детайли за поведението на френската дипломация по

споровете около българския мирен договор на Парижката мирна конференция през лятото на 1946 г., като можеше да се използва и документалната книга на Славчо Васев и Крум Христов „България на Парижката мирна конференция 1946 г.“.

Вторият параграф на главата представлява интересен разказ (би ми се искало да е по-подробен) за отношенията на Франция в първите години след войната с отделните балкански и някои източноевропейски страни, но съпоставката с България е някак повърхностна. Ирина Григорова констатира, че Франция е „сериозно изтощена от войната и като икономика, и като инфраструктура“ и в това търси причината за „мобилизиране на културната дипломация“ (с. 55) чрез подновяване на функционирането на френските културни институции в региона. Акцентът е върху възобновяването на дейността на френските училища, културни институти и двустранни комитети в София и Париж, като са приведени нови детайли, допълващи вече очертаната в родната историография (В. Чичовска и др.) картина на двустранните културни връзки в периода 1944-1948 г. Авторката обръща внимание на важен и пренебрегван до този момент детайл от френската културна дипломация – „публикуването на множество информационни материали с втъкани послания, иначе казано; провеждане на имиджова политика, която на свой ред ще рефлектира върху културната“ (с. 60). Подробният разказ за културните прояви, организирани от френска страна в България, е допълнен с нови нюанси от френските архивни документи за засилващото се идеологизиране от българска страна на отношението към западните инициативи в края на 1948 и началото на 1949 г., но и за негативното отражение на финансовите трудности във Франция върху амбициите ѝ за културно присъствие в региона. Последната тема е продължена в следващия параграф, пречупена през призмата на търговските контакти между България и Франция, затруднени от следвоенното състояние на икономиките на двете страни, както и от наследените от предходния период неизплатени български задължения. Авторката би трябвало да поясни техния произход и да включи и изследванията на Г. Никова по темата, още повече, че изплащането им ще е основно препятствие пред урегулирането на българо-френските търговски връзки. Макар фокусът да е върху икономическата дипломация, можеше да се включат и статистически данни за дела на търговията с Франция в общия износ-внос на България, както и за мястото на странага ни в търговския обмен, извършван от Франция.

В следващите два параграфа Ирина Григорова се фокусира върху поведението на Париж в условията на нарастващо съветско-американско напрежение в края на 40-те години. На основата на публикации на видни френски историци тя прави читателя съпричастен с нейния извод, че Франция търси гаранции за националната си сигурност без поддаване на идеологически внушения: „САЩ са необходими предвид съветската заплаха, СССР е необходим предвид германската опасност, а ФРГ – като партньор в западноевропейска общност в контраптежест на САЩ и СССР“ (с. 78). В този контекст логично е изведена оценката, че целенасочените френски действия в Централна и Източна Европа не отслабват и в началото на 50-те години, въпреки все по-осезаемата съветизация на региона. Авторката аргументира и интересната съпоставка между продължаващото в България френско влияние чрез образователните институции и силното им ограничаване в редица други държави в началото на 50-те години, като така демонстрира ползите от разполагането на българо-френските контакти в контекста на цялостната политика на Париж към региона. В тази част откриваме и представяне на моменти от политическата обстановка в България (по повод смъртта на Г. Димитров 1949 г.) през погледа на в. „Льо Монд“, но това логично повдига въпрос защо и за предходните години това не е направено, вкл. напр. за отразяване на съдебния процес срещу Никола Петков, където присъстват и френски журналисти.

Към първата глава Ирина Григорова е избрала да прибави и параграфи за периода от 1950 г. до 1953 г., когато, според нея, в резултат на Корейската война Париж „втвърдява“ тона към Източна Европа. Липсва пояснение обаче, ако това е нов период във френската външна политика, защо не е обособен в отделна глава. Същия въпрос повдига и последният параграф от първа глава, разглеждащ, както е посочено в заглавието, „новите условия на десталинизацията“. И в двата параграфа има интересни и важни данни за външната политика на Франция и за действията ѝ към България, но „прикачването“ на най-острата фаза на Студената война и налагането на сталинизма в Източна Европа, а след това и бавния процес на десталинизация към първите следвоенни години, които имат своята специфика и в международните отношения, и в страните от съветската сфера, не позволява да се открият в достатъчна степен различията в подхода на Франция към региона, както и промените в отношението на българските управляващи към западната и в частност – френската, култура след 1953 г. до края на десетилетието (за последното има и пространна студия – *Калинова*,

Е. Европейските капиталистически страни в сферата на международната културна дейност на България през втората половина на 50-те години. – В: Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – Исторически факултет, т. 81, 1988, 5-57; също и Калинова, Е. Българският вариант на съветското „размразяване“ в културата 1953-1963 г. – В: България и Русия през XX век. Българо-руски научни дискусии. С., 2000, 418-424). В този период можеше да се обърне внимание и на цензорната институция по съветски образец – Главлит и да се анализира ролята ѝ в ограничаването на книгообмена със западните страни, още повече, че има и публикувани изследвания за дейността ѝ.

Втората глава на монографията анализира, според заглавието, „амбициозните планове“ на Франция при Дьо Гол за „поддържане на водещо западно влияние“. Логично Ирина Григорова представя основните моменти в изграждането на външнополитическата стратегия на Париж, но би било полезно за широката читателска аудитория да включи, макар и под линия, пояснения за основни събития и документи, които са само маркирани и така има риск да останат неразбрани. Авторката представя похватите на френската културна дипломация през 60-те години, като сравнява прилагането им към България и към други балкански и източноевропейски страни. Във втория параграф, неособено сполучливо озаглавен „Градиране на взаимните жестове и оценки на Франция и България“, Ирина Григорова е предпочела да изведе на преден план начина, по който френските архиви и научни публикации разкриват възприемането на българската страна от френски политици, журналисти и общественици. Това, че то е твърде положително, авторката обяснява най-вече през призмата на основните характеристики на френската „източна политика“, докато промените – и политически, и културни – в България, които според мен имат съвсем немаловажно значение за това отношение, са само бегло маркирани. Изложението би спечелило като дълбочина, ако наред с френските политически концепции бяха представени и новите моменти в българската външна политика към Западна Европа и конкретно към Франция през 60-те години. Същата забележка може да се отпрати и към следващия параграф, разглеждащ усилията на Париж за активизиране на икономическата дипломация, без да се очертаят икономическите проблеми и възможности на България, а представянето им би позволило да се оцени адекватността на прилагания френски подход. Твърдението на Ирина Григорова, че „политиката на индустриална експанзия на Франция успява да пробие в „народните демокрации“ и те стават солидни клиенти на нейните

технологии“ не е подкрепено от конкретни данни по отношение на България, което не позволява да се оцени доколко е ефективна френската икономическа дипломация.

Авторката е положила усилия да издири и представи важна информация за стремежа на Париж от началото на 60-те години да разшири, постави на планова основа и модернизира своята културна дипломация. Открити са и принципите ѝ, валидни и за България – разпространение на френския език, обръщане към масите, а не само към елитите и т.н. С основание е обърнато внимание на регламентирането на културното общуване с междудържавни планове и спогодби, но и тук процесът е представен едностранно – като инициатива на Париж, а отношението на България към издигането на културния обмен със Запада на нивото на държавно регламентирано културно сътрудничество е пренебрегнато, макар в родната историография тази тема да присъства (напр. *Калинова, Е. „Разрешеният“ културен обмен на България със Западна Европа от средата на 50-те до средата на 60-те години.* – В: *Лица на времето. Т. II. С., 1997, 239-266*). Съществени детайли разкриват интереса на френската страна към „проникване“ чрез радиопредавания (най-вече музикални), отваряне на френски читални и др. Стремежът на авторката е да проследи как това „проникване“ се случва в отделните източноевропейски страни, което е важно с оглед оценка на резултатите, постигнати от френската културна дипломация, но ми се струва, че на България е отделено несправедливо малко място – и то за период, когато българо-френското културно общуване е може би най-интензивно за целия период от края на Втората световна война до 1989 г., а и самата Ирина Григорова има сериозни публикации по него, към които можеше да направи нужните препратки. Едва ли за читателя би било безинтересно и дали и доколко Франция допуска български културни прояви – това също е част от културната дипломация, доколкото през разглежданото десетилетие реципрочността се утвърждава като важен елемент от културното сътрудничество.

Третата глава на монографията, зад чието твърде дълго заглавие („Препотвърждаване на френските национални интереси в контекста на провеждането на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа и последвалото американско-съветско напрежение“) се крие периодът на 70-те години и управлението на президентите Жорж Помпиду (1969–1974) и Валери Жискар д'Естен (1974–1981). Авторката очертава основните външнополитически приоритети на Франция и на този фон – контактите на високо равнище с източноевропейските страни. Гези с България обаче са разгледани най-

вече през призмата на френските архиви и съобщенията в „Льо Монд“, докато от българските архиви информацията е повече от оскъдна. В отделен параграф са представени икономическите контакти, които Франция поддържа с Полша, Югославия и България. Приведените данни, съпоставянето им и изводите са интересни, но и тук може да се постави въпросът за спецификата на икономическата дипломация и как тя трябва да се отграничи от разказа за икономическите връзки. В третия параграф на главата, който е в страниния обем от страница и половина, под заглавието „Нов фактор в българската вътрешна и външна политика“ Ирина Григорова представя личността и политиката на Людмила Живкова, без при това да включи в посочената литература такива изследвания, в които на нея (вкл. и на задграничната ѝ културна политика) са отделени значително повече страници (*Милев, И. Животът и смъртта на Людмила Живкова. С., 2018; Еленков, Ив. Културният фронт. С., 2008; Петров, Пл. Изкуство и власт в България през 70-те години на XX век. С., 2021; Калинова, Е. Българската култура и политическият императив 1944-1989. С., „Парадигма“, 2011; статиите на Габриела Бонева и Ваня Михайлова; мемоарите на Емил Александров*). Ролята на Л. Живкова за „културното отваряне“ на България вкл. към Франция през 70-те години е безспорна и тя би трябвало да намери място не този странен параграф, а по-скоро в последния в главата, разглеждащ френската културна дипломация в посочения период.

Следващият параграф – „Под знака на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа“, разглежда културните аспекти, свързани с това важно международно събитие, което все още не е достатъчно осветлено в българската историография. За да въведе читателя в темата за този форум, Ирина Григорова би трябвало още в началото да даде обща информация за него (това донякъде е сторено, но едва 10-ина страници по-нататък). Тя обаче е избрала да представи подробно активността на Франция за осигуряване на разпространение на нейни вестници и книги в някои от страните от Източна Европа и най-вече в България. Това би могло да се приеме като доказателство за трудностите (обективни и субективни) пред културното общуване между държавите от двете страни на „железната завеса“ и в това да се открие връзката със следващите страници за поведението на Франция в хода на обсъжданията на т. нар. Трега кошница по време на СССЕ.

Бих оценила като приноси за българската историческа наука представените от авторката проучвания върху културната дипломация на Франция през 70-те години в Източна Европа и на Балканите – с нужния сравнителен анализ, с подбор на конкретни

примери и с премерени изводи, вкл. за мястото на България – страната е характеризирана от авторката като „своеобразен, грижливо поддържан остров на френския език и култура“ (с. 193) и „с ключова роля във френската външна политика на Изток“ (с. 194).

Четвъртата глава на монографията е за предизвикателствата пред френската външна политика, породени от новото изостряне на противопоставянето Изток-Запад през 80-те години. Отбелязани са позициите на Париж по темите с „българската следа“ в атентата срещу папа Йоан Павел II и насилствената смяна на имената на българските турци, но пречупени само през призмата на подготвяното и отменено посещение на президента Митеран в България. За съжаление, авторката само споменава, че контактите между външните министерства на двете страни между 1982 и 1989 г. са много интензивни, изброява проведените срещи, но не дава никаква информация за разглежданите теми и резултатите от тях (с. 201). В отделен параграф е очертана важна промяна във френската икономическа дипломация, която според И. Григорова Митеран „изземва в свои ръце“. И тук авторката успява да очертае интересна картина на този вид дипломация, сравнявайки прилагането ѝ към различните източноевропейски и балкански държави. Като приносен може да се оцени параграфът, описващ организационните, кадровите и финансовите проблеми пред френската културна дипломация и отражението им върху връзките с България. С обективен анализ на достатъчен обем данни и факти Ирина Григорова доказва тезата си за „краха“ на икономическата дипломация на Франция в Източна Европа и дава адекватно обяснение за причините. В отделен параграф са очертани действията на френските политици към България в самия край на 80-те години, които авторката нарича „двойствен подход на Париж – едновременно поддържане на добри отношения с официалните власти и близки контакти с инакомислените“ (с. 228).

Като „Приложение – Примери за промишлено коопериране между Франция и България“ след основния текст на монографията авторката е прибавила три студии – за съвместното производство на автомобил „Рено“, за сътрудничеството с козметичния гигант „Л’Ореал“, за проблемите пред контактите в областта на електрониката. И трите представляват сериозни изследвания (варианти на първите две Ирина Григорова е публикувала по-рано в научни сборници и списания), които дават важни нюанси в картината на френската икономическа политика към България, но тъй като всяка обхваща

период от близо две десетилетия, вероятно авторката не е успяла да им намери съответното място в изградената на хронологичен принцип структура на монографията.

Изненада за читателя поднася добавеният след заключението пространен текст, озаглавен „Епилог“, но който всъщност продължава изследването на българо-френските отношения след 1989 г. Издиреният и обобщен материал за първи път очертава основните моменти в тези отношения в годините на прехода и може да служи като отправна точка за бъдещи изследвания. В приложената библиография коректно са отразени използваните в монографията източници, но в оформянето ѝ има известни неточности – напр. в раздела „Научни съчинения“ е включен „Дневникът“ на Г. Димитров и книги с мемоарен (*Ковачев, Л. Петър Младенов. Цялата истина.*), справочен (*Матеева, М. Дипломатически отношения на България 1879–1974.*) и публицистичен (книгата на *Н. Недев* за Л. Живкова) характер. Изложението само щеше да спечели, ако авторката беше включила в бележки под линия повече биографични данни за споменаваните политически и културни дейци.

Цялостното ми впечатление от монографията на Ирина Григорова е положително, тя има своите приноси моменти и показва възможностите на авторката за вникване в историческите процеси и анализирането им в по-широк регионален и времеви контекст.

За участие в конкурса за академичната длъжност „доцент“ Ирина Григорова представя и над 30 статии и студии, които се разполагат в няколко тематични кръга. Първият е свързан с темата на хабилитационния труд и към него спадат 13 статии и студии. Изброените публикации показват пътя на научните дирения, довели в крайна сметка до оформянето на цялостната монография. В този смисъл те не се нуждаят от отделно оценяване, тъй като са включени в една или друга степен в книгата. Седем статии, две от които в реферирани и индексирани списания, представят в исторически план някои важни стопански субекти от времето преди и след Втората световна война. Част от тях имат отношение и към темата на хабилитационния труд, други са самостоятелни изследвания, които показват трайния интерес на кандидатката към стопанските измерения на съвременната българска история. Други тематичен кръг оформят редица статии и студии на Ирина Григорова, разглеждащи проблеми от подготовката, провеждането и участието на България и Франция в Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа, както и началните български контакти с ЕИО. В отделни моменти вниманието на кандидатката е било привличано и от плановете и действията на западните държави и на България по

отношение на Алжир през 60-те години, както и от политиката на българските власти в сферата на високото спортно майсторство и за развитие на физическата активност и спорта. В голямата си част тези статии и студии въвеждат в научно обръщение нови архивни материали, вкл. и от чужди архиви и запълват някои „бели полета“ в родната историография. Затова бих оценила представените за участие в конкурса научни изследвания на Ирина Григорова като професионални, обективни и обхващащи значими научни проблеми. В подкрепа на тази оценка е и фактът, че публикациите на кандидатката имат сериозен брой цитирания (81 в страната и в чужбина според приложената към документите справка), което говори за добра научна разпознаваемост и за интереса на редица български и чужди автори към нейните научни постижения.

Заклучение

В заключение бих искала да подчертая, че съвкупността от професионалните умения и сериозните публикации на гл. ас. д-р Ирина Григорова ми дават основание да препоръчам на уважаемото научно жури да ѝ бъде присъдена академичната длъжност „доцент“.

21 септември 2026 г.

(проф. д-р Евгения Калинова)